

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

śrīmannigamāntamahādēśikaiḥ anugṛhītam

॥ śrīhayagrīvastōtram ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

॥ śrīhayagrīvastōtram ॥

śrīmān vēṅkaṭanāthāryaḥ kavītārkikakēsarī |

vēdāntācāryavaryō mē sannidhattāṃ sadā hṛdi ||

jñānānandamayaṃ dēvaṃ nirmalasphaṭikākṛtim |

ādharmaṃ sarvavidyānāṃ hayagrīvamupāsmahē || 1 ||

svataḥ siddhaṃ śuddhasphaṭikamaṇibhūbhṛtpratibhaṭaṃ

sudhāsadhricībhirdyutibhiravadātatribhuvanam |

anantaistrayyantairanuvihitahēṣāhalahalaṃ

hatāśēṣāvadyaṃ hayavadanamīḍimahi mahaḥ || 2 ||

samāhāraḥ sāmnaṃ pratipadamṛcāṃ dhāma yajuṣāṃ

layaḥ pratyūhānāṃ laharivitatirbōdhajaladhēḥ |

kathādarpaḥsubhyatkathakakulakōlāhalabhavaṃ

haratvantardhvāntaṃ hayavadanahēṣāhalahalaḥ || 3 ||

prācī sandhyā kācidantarniśāyāḥ

prajñādrṣṭērañjanaśrīrapūrvā |

vaktrī vēdān bhātu mē vājivaktrā

vāgīśākhyā vāsudēvasya mūrtiḥ || 4 ||

viśuddhavijñānaghanasvarūpaṃ

vijñānaviśrāṇanabaddhadīkṣam |

dayānidhiṃ dēhabhṛtāṃ śaraṇyaṃ

dēvaṃ hayagrīvamahaṃ prapadyē || 5 ||

apauruṣēyairapi vākprapañcaiḥ
 adyāpi tē bhūtimadr̥ṣṭapārām |
 stuvannaham mugdha iti tvayaiva
 kāruṇyatō nātha kaṭākṣaṇīyaḥ || 6 ||

dākṣiṇyaramyā giriśasya mūrtiḥ
 dēvī sarōjāsanadharmapatnī |
 vyāsādayō'pi vyapadēśyavācaḥ
 sphuranti sarvē tava śaktilēśaiḥ || 7 ||

mandō'bhaviṣyanniyataṃ viriñcō
 vācām nidhē vañcitabhāgadhēyaḥ |
 daityāpanītān dayayaiva bhūyō'pi
 adhyāpayiṣyō nigamān na cēt tvam || 8 ||

vitarkaḍḍolāṃ vyavadhūya sattvē
 bṛhaspatiṃ vartayasē yatastvam |
 tēnaiva dēva tridaśēśvarāṇām
 aspr̥ṣṭaḍḍolāyitamādhirājyam || 9 ||

agnau samiddhārciṣi saptatantōḥ
 ātasthivān mantramayaṃ śarīram |
 akhaṇḍasārairhaviṣāṃ pradānaiḥ
 āpyāyanaṃ vyōmasadāṃ vidhatsē || 10 ||

yanmūlamīdr̥k pratibhāti tattvaṃ
 yā mūlamāmnāyamahādrumāṇām |
 tattvēna jānanti viśuddhasattvāḥ
 tāmakṣarāmakṣaramātr̥kāṃ tvām || 11 ||

avyākṛtādvyākṛtavānasi tvam
 nāmāni rūpāṇi ca yāni pūrvam |
 śaṃsanti tēṣāṃ caramāṃ pratiṣṭhāṃ
 vāgīśvara tvāṃ tvadupajñavācaḥ || 12 ||

mugdhēnduniṣyandavilōbhanīyāṃ
 mūrtiṃ tavānandasudhāprasūtim |
 vipāścitaścētasi bhāvayantē
 vėlāmudārāmiva dugdhasindhōḥ || 13 ||

manōgataṃ paśyati yaḥ sadā tvāṃ
 manīṣiṇāṃ mānasarājahaṃsam |
 svayaṃ purōbhāvavivādabhājaḥ
 kiṅkurovatē tasya girō yathārham || 14 ||

api kṣaṇārdham kalayanti yē tvām
 āplāvayantaṃ viśadairmayūkhaiḥ |
 vācāṃ pravāhairanivāritaistē
 mandākinīṃ mandayituṃ kṣamantē || 15 ||

svāmin bhavaddhyānasudhābhiṣēkāt
 vahanti dhanyāḥ pulakānubandham |
 alakṣitē kvāpi nirūḍhamūlam
 aṅgēṣvivānandathumaṅkurantam || 16 ||

svāmin praticā hṛdayēna dhanyāḥ
 tvaddhyānacandrōdayavardhamānam |
 amāntamānandapayōdhimantaḥ
 payōbhirakṣṇāṃ parivāhayanti || 17 ||

svairānubhāvāstvadadhīnabhāvāḥ
 samṛddhavīryāstvadanugrahēṇa |
 vipaścitō nātha taranti māyāṃ
 vaihārikīṃ mōhanapiñchikāṃ tē || 18 ||

prāñnīrmitānāṃ tapasāṃ vipākāḥ
 pratyagraniḥśrēyasasampadō mē |
 samēdhiṣīraṃstava pādapadmē
 sañkalpacintāmaṇayaḥ praṇāmāḥ || 19 ||

viluptamūrdhanyalipikramāṇāṃ
 surēndracūḍāpadalālitānām |
 tvadañghrirājīvarajaḥkaṇānāṃ
 bhūyān prasādō mayi nātha bhūyāt || 20 ||

parisphurannūpuracitrabhānu -
 prakāśanirdhūtataṃnuṣaṅgām |
 padadvayīṃ tē paricinmahē'ntaḥ
 prabōdharājīvavibhātasandhyām || 21 ||

tvatkiñkarālañkaraṇōcitānāṃ
 tvayaiva kalpāntarapālitānām |
 mañjupraṇādaṃ mañinūpuraṃ tē
 mañjūṣikāṃ vēdagirāṃ pratīmaḥ || 22 ||

sañcintayāmi pratibhādaśāsthān
 sandhukṣayantaṃ samayapradīpān |
 vijñānakalpadrumapallavābhaṃ
 vyākhyānamudrāmadhuraṃ karaṃ tē || 23 ||

cittē karōmi sphuritākṣamālaṃ
 savyētaraṃ nātha karaṃ tvadīyam |
 jñānāmṛtōdañcanalampaṭānāṃ
 līlāghaṭīyantramivāsritānām || 24 ||

prabōdhasindhōraruṇaiḥ prakāśaiḥ
 pravālasaṅghātamivōdvahantam |
 vibhāvayē dēva sapustakaṃ tē
 vāmaṃ karaṃ dakṣiṇamāsritānām || 25 ||

tamāṃsi bhittvā viśadairmayūkhaiḥ
 samprīṇayantaṃ viduṣaścakōrān |
 nisāmayē tvāṃ navapuṇḍarīkē
 śaradghanē candramiva sphurantam || 26 ||

diśantu mē dēva sadā tvadīyāḥ
 dayātaraṅgānucarāḥ kaṭākṣāḥ |
 śrōtrēṣu puṃsāmamṛtaṃ kṣarantīm
 sarasvatīm saṃśritakāmadhēnum || 27 ||

viśēṣavitpāriṣadēṣu nātha
 vidagdha gōṣṭhīsamarāṅgaṇēṣu |
 jigīṣatō mē kavītārkikēndrān
 jihvāgrasiṃhāsanamabhyupēyāḥ || 28 ||

tvāṃ cintayan tvanmayatāṃ prapannaḥ
 tvāmudgrṇan śabdamayēna dhāmnā |
 svāmin samājēṣu samēdhiṣīya
 svacchandavādāhavabaddhaśūraḥ || 29 ||

nānāvidhānāmagatiḥ kalānāṃ
 na cāpi tīrthēṣu kṛtāvātāraḥ |
 dhruvaṃ tavānāthaparigrahāyāḥ
 navāṃ navāṃ pātramahaṃ dayāyāḥ || 30 ||

akampanīyānyapanītibhēdaiḥ
 alaṅkṛṣīran hṛdayaṃ madīyam |
 śaṅkākaḷaṅkāpagamōjjvalāni
 tattvāni samyañci tava prasādāt || 31 ||

vyākhyāmudrāṃ karasarasijaiḥ pustakaṃ śaṅkhacakrē
 bibhradbhinnasphaṭīkarucirē puṇḍarīkē niṣaṅṅaḥ |
 amlānaśrīramṛtaviśadairamaṣubhiḥ plāvayan mām
 āvirbhūyādanaghamahimā mānasē vāgadhīśaḥ || 32 ||

vāgarthasiddhihētōḥ
 paṭhata hayagrīvasaṃstutiṃ bhaktyā |
 kavītārkikakēsariṇā
 vēṅkaṭanāthēna viracitāmētām || 33 ||

|| iti śrīhayagrīvastōtram samāptam ||
 kavītārkikasimhāya kalyāṇaguṇasālinē |
 śrīmatē vēṅkaṭeśāya vēdāntaguravē namaḥ ||